

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΑΕΙ
(16/05 – 15/07/2022)**

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΛΟΣ ΔΣ, ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τίτλος: «Ο Επαναπροσδιορισμός της στρατηγικής σημασίας του ΝΑΤΟ, μετά την απειλή της διεθνούς ασφάλειας από την ρωσική εισβολή»

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΗΛΙΑΝΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

**ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ &
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

ΑΝΤΙΠΤΕΡΑΡΧΟΣ ε.α., ΜΕΛΟΣ ΕΛΙΣΜΕ

Πίνακας Περιεχομένων

<i>Περίληψη – Abstract</i>	2
<i>Εισαγωγή</i>	3
<i>Η Συγκρότηση του NATO</i>	3
<i>Επιχειρήσεις και Αποστολές</i>	4
<i>Διαμάχη Ρωσίας-Ουκρανίας</i>	6
<i>NATO και Ευρώπη</i>	7
<i>NATO και Τουρκία</i>	9
<i>Στρατηγικό Περιβάλλον και Απειλές</i>	10
<i>Συμπεράσματα</i>	12
<i>Βιβλιογραφία</i>	12
<i>Ξενόγλωσση</i>	12
<i>Ελληνόγλωσση</i>	13

Περίληψη – Abstract

Τους τελευταίους μήνες, μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, το NATO αναζωογονήθηκε και απέκτησε ουσιαστική αποστολή στην παροχή ασφάλειας στα μέλη του. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται ο επαναπροσδιορισμός της στρατηγικής σημασίας του NATO, από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα. Για την πληρέστερη κατανόηση της αλλαγής στον ρόλο, γίνεται αρχική αναφορά στην συγκρότηση της Συμμαχίας, με την παρουσίαση των μελών του και του ορισμού της Στρατηγικής Αντίληψης – Strategic Concept, η οποία κατευθύνει τη δραστηριότητα της Συμμαχίας, βάσει της συλλογικής άμυνας, της διαχείρισης κρίσεων και της συνεργατικής ασφάλειας με εταίρους και περιλαμβάνει τον Μηχανισμό Αποτροπής, με δυνατότητες πυρηνικών, συμβατικών και βαλλιστικών πυραύλων και τον Αμυντικό Σχεδιασμό, για τον εντοπισμό και την ιεράρχηση των δυνάμεων στις επιχειρήσεις. Στην συγκρότηση, εξετάζεται και η ολιστική προσέγγιση του NATO στη διαχείριση των κρίσεων, προβλέποντας τη συμμετοχή σε όλα τα στάδια μιας κρίσης – πριν, κατά τη διάρκεια και μετά, κάνοντας χρήση στρατιωτικών και μη στρατιωτικών μέτρων, όπου βαρύνοντα ρόλο διαδραματίζει και το Άρθρο 5 του NATO – Συλλογική Άμυνα. Στη συνέχεια, γίνεται επισκόπηση των αποστολών του NATO, μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου, οι οποίες είχαν περιορισμένη δραστηριότητα, μετά από αιτήματα και υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Παραδείγματα των τελευταίων αποτελούν: το εμπάργκο όπλων του ΟΗΕ στην Αδριατική Θάλασσα και οι νατοϊκές αεροπορικές επιδρομές, μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και η σύσταση της Διεθνούς Δύναμης Βοήθειας για την Ασφάλεια, κατά των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Οι τρέχουσες επιχειρήσεις του NATO διακρίνονται από μεγαλύτερη αυτονομία, όσον αφορά την ανάληψη πρωτοβουλίας για βοήθεια και επέμβαση, όπως η δραστηριοποίηση στο Κοσσυφοπέδιο, «Αποστολή του NATO στο Ιράκ», η βοήθεια προς την Αφρικανική Ένωση και οι αποστολές εναέριας αστυνόμευσης. Προχωρώντας στην κυρίως ανάλυση, εξηγείται η χρόνια υπευθυνότητα της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης, Ρωσίας, ως παράγοντας αναζωογόνησης του NATO, αφού το τελευταίο υιοθετεί μία σειρά περιοριστικών μέτρων προς την Ρωσία και ενισχύει την Ουκρανία, αποστέλλοντας στρατιωτικό εξοπλισμό, ιατρικές προμήθειες, οικονομική και ανθρωπιστική βοήθεια. Σε αυτό το σημείο, διαπιστώνεται, επίσης, η επιρροή της ουκρανικής στρατιωτικής δύναμης από τους Αμερικανούς, καθιστώντας τον Πόλεμο στην Ουκρανία μία διαμάχη μεταξύ της Ρωσίας και της Δύσης, αν όχι των ΗΠΑ. Ακολούθως, αναλύεται η σχέση του NATO με τον Θεσμό της Ε.Ε., η οποία χαρακτηρίζεται από σύμπνοια αμερικανικών και ευρωπαϊκών δυνάμεων και της στάσης τους απέναντι στην ρωσική εισβολή, ενώ απόδειξη της αξιοπιστίας της Συμμαχίας, αποτελεί η αίτηση της Σουηδίας και Φινλανδίας για ένταξη στο NATO, μεταβάλλοντας το προηγούμενο καθεστώς ουδετερότητας. Στον αντίποδα, η συνειδητοποίηση των ευρωπαϊκών χωρών για την αναγκαία αυτονόμησή τους, κυρίως από τις στρατιωτικές παροχές του NATO, υπονομεύει την ισχύ του τελευταίου. Ακόμα, στην παρούσα μελέτη αναλύεται η περίπτωση της Τουρκίας, που φαίνεται να αναπτύσσεται και να εδραιώνεται κάτω από την ομπρέλα της Δύσης και του NATO, λειτουργώντας σαν δικλείδα ασφαλείας, τόσο για το NATO, τοποθετημένη στο μαλακό υπογάστριο της Ρωσίας, όσο και για την Ρωσία, που εργαλειοποιεί την Τουρκία, προκαλώντας εντάσεις στο εσωτερικό της Συμμαχίας. Ακολουθεί μία διεξοδική επεξεργασία των σημερινών προκλήσεων για τον ρόλο του NATO στο διεθνές στρατηγικό περιβάλλον: οι ρωσικές προσπάθειες για στρατιωτική ενδυνάμωση και εδραίωση, η τρομοκρατία σε όλες τις εκφάνσεις της, η αστάθεια στην Αφρική και Μ. Ανατολή, οι φιλοδοξίες της Κίνας και η εμβάθυνση της εταιρικής της σχέσης με την Ρωσία και η διάβρωση της αρχιτεκτονικής ελέγχου, αφοπλισμού και μη διάδοσης πυρηνικών. Καταλήγοντας, σε απάντηση των σημερινών προκλήσεων, το NATO διαμορφώνει νέα στρατηγική, στο Συνέδριο της Μαδρίτης τον Ιούνιο του 2022, αναλαμβάνοντας πλήθος πρωτοβουλιών, αναφορικά με την αποτρεπτική και αμυντική του

στάση, την ουσιαστική παρουσία σε ξηρά και θάλασσα, το στρατιωτικό πλεονέκτημα της Συμμαχίας και τις συνεργασίες με εταίρους.

Εισαγωγή

Τους τελευταίους μήνες μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, το NATO αναζωογονήθηκε και απέκτησε ουσιαστική αποστολή στην παροχή ασφάλειας στα μέλη του. Είναι αξιοσημείωτο ότι πολλές χώρες επιθυμούν να τεθούν κάτω από την ομπρέλα ασφαλείας του. Παράλληλα όμως, το NATO καλείται να αντιμετωπίσει πλήθος προκλήσεων που αμφισβητούν την υπάρχουσα διεθνή τάξη, όπως το ίδιο την έχει διαμορφώσει. Είναι σημαντικό να εξεταστεί η ιστορική διαδρομή της Συμμαχίας, υπό το πρίσμα της σημερινής πραγματικότητας.

Η Συγκρότηση του NATO

Ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (North Atlantic Treaty Organization – NATO) ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 1949. Ιδρυτικά του μέλη αποτελούν το Βέλγιο, η Γαλλία, η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Ισλανδία, η Ιταλία, ο Καναδάς, το Λουξεμβούργο, η Νορβηγία, η Ολλανδία και η Πορτογαλία. Η Ελλάδα έγινε μέλος του Βορειοατλαντικού Συμφώνου το 1952, ταυτόχρονα με την Τουρκία. Κατά τις επόμενες διευρύνσεις του NATO προσχώρησαν, κατά σειρά, η τότε Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (1955), η Ισπανία (1982), η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Τσεχία (1999), η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία (2004), η Αλβανία, η Κροατία (2009) και το Μαυροβούνιο (2017). Σήμερα, η Συμμαχία αριθμεί 30 κράτη- μέλη.

Η Στρατηγική Αντίληψη- Strategic Concept- που κατευθύνει το NATO, ορίζει τη συλλογική άμυνα, τη διαχείριση κρίσεων και τη συνεργατική ασφάλεια, με εταίρους (τρίτες χώρες και διεθνείς Οργανισμούς), ως τα θεμελιώδη καθήκοντά του. Η αποτροπή, βασιζόμενη σε ένα κατάλληλο μείγμα αμυντικών δυνατοτήτων πυρηνικών, συμβατικών και βαλλιστικών πυραύλων, παραμένει στο επίκεντρο της συνολικής στρατηγικής. Η Διαδικασία Αμυντικού Σχεδιασμού του NATO (NDPP) είναι το πρωταρχικό μέσο για τον εντοπισμό και την ιεράρχηση των δυνάμεων που απαιτούνται στις επιχειρήσεις, όπως επίσης και για την εκτέλεσή τους¹.

Η διαχείριση κρίσεων είναι μία από τις θεμελιώδεις αρμοδιότητες ασφαλείας του NATO. Μπορεί να περιλαμβάνει στρατιωτικά και μη στρατιωτικά μέτρα για την αντιμετώπιση του πλήρους φάσματος των κρίσεων - πριν, κατά τη διάρκεια και μετά της σύγκρουσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, απαιτείται η συνεργασία με άλλους δρώντες σε πολυδιάστατες επιχειρήσεις και αποστολές. Παρόλα αυτά, οι Σύμμαχοι αποφασίζουν για τη συμμετοχή τους, κατά περίπτωση και με συναίνεση. Ο τρόπος αντιμετώπισης μιας κρίσης εξαρτάται από τη φύση, την κλίμακα και τη σοβαρότητά της. Ενδέχεται, οι κρίσεις να προληφθούν, μέσω διπλωματίας ή άλλων μέτρων, ενώ ειδικές καταστάσεις μπορεί να απαιτούν ισχυρότερα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης στρατιωτικής βίας. Για αυτόν τον λόγο, το NATO έχει μια ολιστική προσέγγιση στη διαχείριση κρίσεων, προβλέποντας τη συμμετοχή σε όλα τα στάδια μιας κρίσης και εξετάζοντας ένα ευρύ φάσμα αποτελεσματικών εργαλείων. Η συλλογική

¹ NATO. 2022. *NATO's capabilities*.

άμυνα τοποθετείται στο επίκεντρο της Συνθήκης της Ουάσιγκτον και κατοχυρώνεται στο άρθρο 5: «εάν ένας Σύμμαχος του NATO βρεθεί θύμα ένοπλης επίθεσης, κάθε άλλο μέλος της Συμμαχίας θα το θεωρήσει ως ένοπλη επίθεση εναντίον όλων των μελών και θα λάβει τις ενέργειες που κρίνει αναγκαίες για να βοηθήσει τον Σύμμαχο που δέχεται επίθεση» (“Collective Defense”)².

Επιχειρήσεις και Αποστολές

Η στρατιωτική ικανότητα του NATO να αναλαμβάνει επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων αυτόνομα ή σε συνεργασία με άλλες χώρες και διεθνείς οργανισμούς ενεργοποιείται, στην περίπτωση που αποτύχουν οι διπλωματικές προσπάθειες. Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου στις αρχές της δεκαετίας του 1990, επήλθαν μεγάλες αλλαγές στο διεθνές περιβάλλον ασφάλειας, με την εμφάνιση νέων απειλών και την αναβίωση παλαιών. Οι μεταβαλλόμενες συνθήκες ώθησαν το NATO στην ανάληψη ενός όλο και πιο ενεργού ρόλου στη διεθνή κοινότητα. Οι ακόλουθες αποστολές είχαν περιορισμένη δραστηριότητα, μετά από αιτήματα και υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Με τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, ξέσπασε βίαιη σύγκρουση στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τον Απρίλιο του 1992. Η Συμμαχία ανταποκρίθηκε ήδη από το καλοκαίρι του 1992, όταν επέβαλε εμπάργκο όπλων του ΟΗΕ στην Αδριατική Θάλασσα (σε συνεργασία με τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση) και δημιούργησε μια ζώνη απαγόρευσης πτήσεων, που κηρύχθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Το NATO συμμετείχε στις πρώτες μαχητικές επιχειρήσεις στην ιστορία του, καταρρίπτοντας τέσσερα Σερβοβόσνια μαχητικά-βομβαρδιστικά, το 1994. Αργότερα, το 1995, για να υποχρεώσουν τον τερματισμό της βίας, οι ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ ζήτησαν αεροπορικές επιδρομές του NATO, οι οποίες συνέβαλαν στον τερματισμό του πολέμου στη Βοσνία. Η Συμμαχία διατηρεί στρατιωτικό αρχηγείο στη χώρα για την εκτέλεση ορισμένων ειδικών καθηκόντων που σχετίζονται με την παροχή βοήθειας για μεταρρύθμιση των αμυντικών της δομών.

Μία άλλη αποστολή έλαβε χώρα μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου, η Διεθνής Δύναμη Βοήθειας για την Ασφάλεια (ISAF) ιδρύθηκε το 2001, κατόπιν αιτήματος των αφγανικών αρχών και με εντολή του ΟΗΕ. Η ISAF ηγούνταν από το NATO και αποστολή της ήταν να αναπτύξει νέες αφγανικές δυνάμεις ασφαλείας, επιτρέποντας στις αφγανικές αρχές να παρέχουν αποτελεσματική ασφάλεια σε ολόκληρη τη χώρα, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον, κατάλληλο για τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και την εγκαθίδρυση κράτους δικαίου, αποθαρρυντικό για τους τρομοκράτες. Αποτέλεσε μία από τις μεγαλύτερες διεθνείς επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων της ιστορίας, συγκεντρώνοντας συνεισφορές από 51 διαφορετικές χώρες και τελικά τερματίστηκε στις αρχές Σεπτεμβρίου 2021. Απαντώντας σε αίτημα της κυβέρνησης στα Σκόπια, να βοηθήσει στον μετριασμό της αυξανόμενης εθνικής έντασης, το NATO πραγματοποίησε τρεις διαδοχικές επιχειρήσεις στη χώρα (τότε, η Βόρεια Μακεδονία ήταν απλά εταίρος του NATO). Οι επιχειρήσεις διεξήχθησαν από τον Αύγουστο του 2001 έως τον Μάρτιο του 2003. Αρχικά, η επιχείρηση “Essential Harvest” απόπλισε αλβανικές εθνοτικές ομάδες σε όλη τη χώρα. Η επακόλουθη Επιχείρηση “Amber Fox” παρείχε προστασία στους

² NATO. 2022. *Crisis management*.

διεθνείς παρατηρητές που επιβλέπουν την εφαρμογή του ειρηνευτικού σχεδίου και τέλος, η Επιχείρηση “Allied Harmony” παρείχε συμβουλευτικά στοιχεία στην κυβέρνηση, ώστε να διασφαλίσει τη σταθερότητα σε ολόκληρη τη χώρα. Τον Απρίλιο του 2002, μάλιστα, δημιουργήθηκε το Αρχηγείο του NATO στα Σκόπια για να παρέχει συμβουλές σχετικά με στρατιωτικές πτυχές για μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ασφάλειας. Το 2012 μετατράπηκε σε Γραφείο Διασύνδεσης του NATO (NLO) στα Σκόπια.

Για ακόμα μία φορά, στο πλαίσιο των αιτημάτων του ΟΗΕ, οι ναυτικές δυνάμεις του NATO παρείχαν συνοδεία πλοίων του Παγκόσμιου Επισιτιστικού Προγράμματος (WFP) του ΟΗΕ, στον Κόλπο του Άντεν, όπου η αυξανόμενη πειρατεία υπονόμευε τις διεθνείς ανθρωπιστικές προσπάθειες στην Αφρική. Η υπό το NATO Επιχείρηση “Allied Provider”, το 2008, περιλάμβανε δραστηριότητες καταπολέμησης της πειρατείας στα ανοικτά των ακτών της Σομαλίας. Επιπλέον το 2009, το NATO διεκπεραίωσε την Επιχείρηση “Allied Protector”, κατά της πειρατείας, για την βελτίωση της ασφάλειας των εμπορικών θαλάσσιων διαδρομών και της διεθνούς ναυσιπλοΐας στα ανοικτά του Κέρατος της Αφρικής. Τέλος, το NATO παρείχε βοήθεια στους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες που πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα, «Επιχείρηση Διακεκριμένοι Αγώνες», το 2004. Παρείχε υποστήριξη πληροφοριών, χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά και πυρηνικών (CBRN), αμυντικά μέσα και αεροσκάφη ραντάρ AWACS. Αυτή ήταν η πρώτη επιχείρηση στην οποία παρασχέθηκε βοήθεια, εκτός του άρθρου 4 ή 5 του NATO, εντός των συνόρων μιας χώρας μέλους.

Οι τρέχουσες επιχειρήσεις του NATO διακρίνονται από μεγαλύτερη αυτονομία, όσον αφορά την ανάληψη πρωτοβουλίας για βοήθεια και επέμβαση από το ίδιο το NATO. Αρχικά, περίπου 3.500 συμμαχικά στρατεύματα και εταίροι δραστηριοποιούνται στο Κοσσυφοπέδιο, ως μέρος της Δύναμης του NATO (KFOR). Από την πρώτη είσοδο στο Κοσσυφοπέδιο, τον Ιούνιο του 1999, για τον τερματισμό της εκτεταμένης βίας, τα στρατεύματα της KFOR συνεχίζουν να διατηρούν ισχυρή παρουσία σε όλη την επικράτεια. Έκτοτε έχει συμβάλει στη δημιουργία μιας επαγγελματικής και πολυεθνικής Δύναμης Ασφαλείας του Κοσσυφοπεδίου, μιας ήπιας μορφής ένοπλης δύναμης, αρμόδια για καθήκοντα ασφαλείας. Στον απόηχο των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου, τον Οκτώβριο του 2001, εγκαινίασε την Επιχείρηση θαλάσσιας επιτήρησης “Active Endeavour”, με επίκεντρο τόσο τον εντοπισμό όσο και την αποτροπή τρομοκρατικής δραστηριότητας στη Μεσόγειο. Η επιχείρηση τερματίστηκε τον Οκτώβριο του 2016 και την διαδέχθηκε η “Sea Guardian”, μια ευέλικτη θαλάσσια επιχείρηση, ικανή να εκτελέσει όλο το φάσμα των εργασιών θαλάσσιας ασφάλειας. Επί του παρόντος εκτελεί τρία καθήκοντα στη Μεσόγειο Θάλασσα: επίγνωση της θαλάσσιας κατάστασης, καταπολέμηση της τρομοκρατίας στον χώρο και υποστήριξη για την ανάπτυξη αυτόνομων ικανοτήτων. Η «Αποστολή του NATO στο Ιράκ» ξεκίνησε επίσημα με τη Σύνοδο Κορυφής των Βρυξελλών τον Ιούλιο του 2018, κατόπιν αιτήματος της ιρακινής κυβέρνησης και σε συντονισμό με τον Παγκόσμιο Συνασπισμό για τον αφανισμό του ISIS. Έχει χαρακτήρα μη μαχητικής εκπαίδευσης και ανάπτυξης ικανοτήτων. Οι εκπαιδευτές συμβάλλουν στο έργο των ιρακινών δυνάμεων να προστατεύουν τη χώρα τους και την ευρύτερη περιοχή, από την τρομοκρατία και την επανεμφάνιση του ISIS. Η εκπαίδευση εστιάζει σε τομείς, όπως η αντιμετώπιση αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών (IED), ο πολιτικός-στρατιωτικός σχεδιασμός, η συντήρηση τεθωρακισμένων οχημάτων και η στρατιωτική ιατρική. Από το 2004 έως το 2011, το NATO διεξήγαγε μια σχετικά μικρή, αλλά σημαντική επιχείρηση υποστήριξης στο Ιράκ που συνίστατο σε εκπαίδευση, καθοδήγηση και βοήθεια στις Ιρακινές Δυνάμεις

Ασφαλείας, γνωστή ως Εκπαιδευτική Αποστολή NATO στο Ιράκ (NTM-I). Επιπρόσθετα, καταγράφεται δραστηριοποίηση πολύ μακρύτερα από τα όρια της ευρωπαϊκής περιοχής, όπου η Συμμαχία συνεχίζει να υποστηρίζει την Αφρικανική Ένωση (ΑΕ) στις ειρηνευτικές της αποστολές. Από τον Ιούνιο του 2007, το NATO έχει βοηθήσει την Αποστολή της ΑΕ στη Σομαλία (AMISOM), παρέχοντας υποστήριξη αεροπορικής και θαλάσσιας μεταφοράς σε ειρηνευτικές δυνάμεις. Ακόμα, υποστηρίζει την ανάπτυξη ικανοτήτων, καθώς και την εκπαίδευση ειδικών στην Αφρικανική Δύναμη Επιφυλακής (ASF), κατόπιν αιτήματος της ΑΕ. Από την στρατιωτική επέμβαση της Ρωσίας στην Ουκρανία το 2014, το NATO έχει λάβει πρόσθετα μέτρα διασφάλισης για τους Συμμάχους του. Μεταξύ αυτών βρίσκεται η ενίσχυση των αποστολών αεροπορικής αστυνόμευσης του NATO. Οι αποστολές εναέριας αστυνόμευσης είναι συλλογικές αποστολές εν καιρώ ειρήνης, που επιτρέπουν στο NATO να παρακολουθεί και να ανιχνεύει όλες τις παραβιάσεις του εναέριου χώρου του, λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα. Τα συμμαχικά μαχητικά αεροσκάφη περιπολούν τον εναέριο χώρο των χωρών που δεν διαθέτουν δικά τους μαχητικά αεροσκάφη. Το NATO έχει αναπτύξει, πρόσθετα, αεροσκάφη, προκειμένου να ενισχύσει τις αποστολές πάνω από την Αλβανία, το Μαυροβούνιο, τη Σλοβενία και τις χώρες της Μπενελούξ³ καθώς και την περιοχή της Βαλτικής. Η ικανότητα εναέριας αστυνόμευσης αποτελεί μία από τις τρεις μόνιμες δυνάμεις του NATO, σε ενεργό υπηρεσία, σε συνεργασία με τις μόνιμες θαλάσσιες δυνάμεις του NATO, οι οποίες είναι έτοιμες να δράσουν όταν κληθούν, καθώς και ένα ολοκληρωμένο σύστημα αεράμυνας για προστασία από αεροπορικές επιθέσεις, το οποίο περιλαμβάνει και το αμυντικό σύστημα βαλλιστικών πυραύλων⁴.

Διαμάχη Ρωσίας-Ουκρανίας

Δύο απειλές τις Σοβιετικής Ένωσης προς την Δύση, κατέστησαν επιτακτική την ανάγκη για την σύσταση του NATO: η άνοδος του Κομμουνισμού, με πραξικόπημα, στην Τσεχοσλοβακία και ο σοβιετικός έλεγχος στο ανατολικό Βερολίνο. Μετά την αναχαίτηση της σοβιετικής απειλής, το NATO «αδρανοποιήθηκε» σε μεγάλο βαθμό, με τον Γάλλο Πρόεδρο Μακρόν να επιβεβαιώνει τον παραπάνω ισχυρισμό, χαρακτηρίζοντας το NATO «εγκεφαλικά νεκρό», μόλις πριν έναν χρόνο. Σήμερα, για ακόμα μία φορά η Ρωσία, υπό τον Πούτιν, αναζωογονεί το NATO, παρέχοντάς του, με την εισβολή και τον Πόλεμο στην Ουκρανία, έναν νέο σκοπό ύπαρξης, ίσως και ανάπτυξης. Μια κυρίαρχη, ανεξάρτητη και σταθερή Ουκρανία, προσηλωμένη στη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την ευρωπαϊκή ασφάλεια. Από την αρχή της σύγκρουσης Ρωσίας-Ουκρανίας το 2014, το NATO έχει υιοθετήσει μια σταθερή θέση για την πλήρη υποστήριξη της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας. Ως αποτέλεσμα της παράνομης προσάρτησης της Κριμαίας από τη Ρωσία, οι Σύμμαχοι του NATO αποφάσισαν, το 2014, να αναστείλουν κάθε πρακτική πολιτική και στρατιωτική συνεργασία με τη Ρωσία, με εξαίρεση τους πολιτικούς και

³ Η Μπενελούξ (Benelux) ήταν μια οικονομική ένωση στη δυτική Ευρώπη που περιελάμβανε τρεις γειτονικές χώρες Βασίλεια, το Βέλγιο (België), την Ολλανδία (Nederlands), και το Λουξεμβούργο (Luxemburg). Το όνομα διαμορφώθηκε από την αρχή του ονόματος της κάθε χώρας-μέλους, και δημιουργήθηκε για την τελωνειακή ένωση της Μπενελούξ, αλλά τώρα χρησιμοποιείται με έναν γενικότερο τρόπο.

⁴ NATO. 2022. *Crisis management*.

στρατιωτικούς διαύλους επικοινωνίας. Τον Φεβρουάριο του 2022, υιοθετούν ένα πακέτο μαζικών και αυστηρών οικονομικών κυρώσεων προς την Ρωσία. Η τελευταία καλείται να σταματήσει τη στρατιωτική της δράση και να αποσύρει όλες τις δυνάμεις της, όχι μόνο από το εσωτερικό της Ουκρανίας, αλλά και γύρω από αυτήν, να σεβαστεί πλήρως το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και να επιτρέψει την ασφαλή και απρόσκοπτη ανθρωπιστική βοήθεια σε όλα τα άτομα που έχουν ανάγκη. Καθ' όλη τη διάρκεια της κρίσης, πραγματοποιούνται τακτικές διαβουλεύσεις στην Επιτροπή NATO-Ουκρανίας (NUC), ενόψει των άμεσων απειλών που αντιμετωπίζει η Ουκρανία. Οι Σύμμαχοι του NATO ενισχύουν την πολιτική και πρακτική αρωγή προς την Ουκρανία, ενώ μεμονωμένες χώρες μέλη αποστέλλουν όπλα, πυρομαχικά, ιατρικές προμήθειες και στρατιωτικό εξοπλισμό ζωτικής σημασίας στην Ουκρανία. Παρέχουν επίσης, εκατομμύρια ευρώ οικονομικής βοήθειας, ανθρωπιστική βοήθεια σε αμάχους και ανοίγουν τα σύνορά τους στους Ουκρανούς πρόσφυγες⁵. Προς επίρρωση αυτού, χαρακτηριστικά ο Στόλτενμπεργκ αναφέρει: «Οι σύμμαχοι του NATO ετοιμάζονται να παράσχουν υποστήριξη για μια μακρά χρονική περίοδο και επίσης να βοηθήσουν την Ουκρανία να μετακινηθεί από τον παλιό, σοβιετικής εποχής, εξοπλισμό σε πιο σύγχρονα, με τα πρότυπα του NATO, όπλα και συστήματα που θα απαιτήσουν επίσης περισσότερη εκπαίδευση»⁶. Ο Πόλεμος στην Ουκρανία έχει εξελιχθεί σε μία διαμάχη μεταξύ της Ρωσίας και της Δύσης, ή των ΗΠΑ, αν αναλογιστεί κανείς τόσο τα οπλικά συστήματα, όσο και τις ανθρώπινες δυνάμεις. Ο ουκρανικός στρατός, ένα μείγμα εθελοντών, μισθοφόρων και ουκρανών στρατιωτών, παρουσιάζεται πιο δυναμικός από το 2014, αφού οι ΗΠΑ τον έχει εκπαιδεύσει, σε μία αμερικανική πολεμική στρατηγική, η οποία φαίνεται να εγγυάται θετικά αποτελέσματα και επιτυχίες. Είναι πρόδηλη, συνεπώς, η επιρροή, αν όχι χειραγώγηση, της ουκρανικής στρατιωτικής δύναμης από τους Αμερικάνους⁷.

NATO και Ευρώπη

Η Ατλαντική Συμμαχία συνιστά διαχρονικά τον βασικότερο άξονα της αμερικανικής υψηλής στρατηγικής και την πιο επιτυχημένη συμμαχική της δομή. Η αναβίωση της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης, μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου, αποτέλεσε μία νέα απόπειρα οικοδόμησης της ευρωπαϊκής ασφάλειας. «Ατλαντιστές» Ευρωπαίοι, με κυριότερο εκπρόσωπο τη Μ. Βρετανία, ανέκαθεν τόνιζαν την επαρκή αμυντική κάλυψη της Ευρώπης από τις ΗΠΑ, μέσω NATO και τάσσονταν κατά της ανάπτυξης μίας ανεξάρτητης Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ταυτότητας. Για τους Βρετανούς, η δημιουργία μίας αληθινής Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ταυτότητας ήταν πάντοτε ένα ενδεχόμενο που έπρεπε να αποτραπεί, γι' αυτό και το NATO θεωρήθηκε ως ο κύριος αμυντικός θεσμός της Ευρώπης, ο οποίος θα έπρεπε να επιβιώσει και στη νέα εποχή. Η διαχρονική αδυναμία της Ευρωπαϊκής κοινότητας να λειτουργήσει αυτόνομα έναντι του NATO και από κοινού στους κρίσιμους τομείς της εξωτερικής πολιτικής, της ασφάλειας και της άμυνας εξασθενεί τη δυναμική της και μετριάζει το στόχο της πολιτικής ολοκλήρωσής της. Από την άλλη, οι Ηνωμένες Πολιτείες θεωρούν τη δημιουργία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ως μια από τις πιο επιτυχημένες μεταπολεμικές στρατηγικές τους. Αδιαμφισβήτητα, οι ΗΠΑ εξακολουθούν να έχουν σημαίνοντα ρόλο στο

⁵ NATO. 2022. *Crisis management*.

⁶ TA NEA. 2022. *Ετοιμο το NATO να υποστηρίξει την Ουκρανία για χρόνια στον πόλεμο με τη Ρωσία*.

⁷ Thessaliatv.gr. 2022. *Τι σημαίνει η ένταξη Σουηδίας-Φιλανδίας στο NATO*_Ιωάννης Μπαλτζώης.

ευρωπαϊκό γίνεσθαι, τόσο λόγω κατανομής ισχύος, όσο διότι η αμερικανική παρουσία περιορίζει πιθανούς ηγεμονισμούς⁸. Λαμβάνοντας υπόψη ότι 22 χώρες είναι μέλη και των δύο οργανισμών, και τις τελευταίες εξελίξεις για τις προκλήσεις ασφαλείας, η απαίτηση για στρατηγική συνεργασία NATO και ΕΕ καθίσταται πιο ουσιαστική από ποτέ, για μία ολιστική προσέγγιση των απειλών. Η στρατηγική συνεργασία πρέπει να συνεχίσει να πραγματοποιείται, βάσει ορισμένων κατευθυντήριων αρχών: προσβασιμότητα και διαφάνεια, χωρίς αποκλεισμούς και αμοιβαιότητα, με πλήρη σεβασμό της αυτονομίας λήψης αποφάσεων και σε πλήρη συμμόρφωση με τις διαδικασίες και των δύο οργανισμών με την επιφύλαξη του ειδικού χαρακτήρα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας οποιουδήποτε μέρους⁹.

«Ο Πούτιν εισέβαλε στην Ευρώπη, όχι μόνο στην Ουκρανία», γράφει ο Τόμας Φρίντμαν στην *New York Times*. Με αφορμή το παραπάνω απόσπασμα, εξετάζεται η σύμπνοια των αμερικανικών και ευρωπαϊκών δυνάμεων και της στάσης τους απέναντι στην ρωσική εισβολή. Η απόφαση της γερμανικής ηγεσίας να αυξήσει τις αμυντικές της δαπάνες, η πρόθεση του Βερολίνου να στείλει όπλα στην Ουκρανία, η επιλογή της Σουηδίας και της Φινλανδίας να κάνουν αίτηση για ένταξη στο NATO, η κίνηση της Πολωνίας να ανοίξει τα σύνορά της για εκατομμύρια Ουκρανούς, λειτουργώντας, παράλληλα, ως γέφυρα για την αποστολή νατοϊκών όπλων στην Ουκρανία, οι κυρώσεις των Ευρωπαίων κατά της Ρωσίας¹⁰, αποδεικνύουν την ισχυροποίηση των ευρωατλαντικών δεσμών. Προς επίρρωση αυτού, η Γαλλίδα Υπουργός Ενόπλων Δυνάμεων Φλοράνς Παρλί, δήλωσε: «Η ανάπτυξη στρατιωτικών δυνάμεων του NATO θα επιτρέψει στους συμμάχους να επιδείξουν την «ακλόνητη ενότητα» μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία». «Η δέσμευση των συμμάχων δεν είναι επιθετική, αλλά αμυντική. Η Συμμαχία δεν απειλεί την Ρωσία. Είμαι πολύ περήφανη που βλέπω Γάλλους στρατιώτες να αναπτύσσονται σήμερα, μαζί με Ρουμάνους, Αμερικανούς, Βέλγους, Ολλανδούς, Ιταλούς και Γερμανούς στρατιώτες σε αυτή τη βάση και κάτω από τη σημαία της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας». Παράλληλα, τον Ιανουάριο, ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν εξέφρασε την πρόθεσή του να αναπτύξει Γάλλους στρατιώτες στη Ρουμανία σε μόνιμη βάση, στο πλαίσιο της λεγόμενης ανάπτυξης «eFP» (ενισχυμένη Ομάδα Μάχης του NATO), σύμφωνα με το πρότυπο της Συμμαχίας στις χώρες της Βαλτικής και στην Πολωνία, εκδηλώνοντας σαφή επιθυμία για την ενίσχυση της νοτιοανατολικής πλευράς της Συμμαχίας¹¹.

Σημαντική παράμετρος, που αποδεικνύει την εδραίωση της Συμμαχίας, αποτελεί το γεγονός, ότι χώρες που υπήρξαν σταθερά στρατιωτικά ουδέτερες αλλάζουν εμφανώς την στάση τους, με αίτηση για ένταξη στο NATO, όπως η Σουηδία και η Φινλανδία, οι οποίες για δύο αιώνες αντεπεξέρχονταν ικανοποιητικά αυτόνομα στις διεθνείς μεταβολές και προκλήσεις. Αισθάνονται τόσο μεγάλη απειλή από τις εχθρικές ενέργειες της Ρωσίας, ώστε να μεταβάλουν το καθεστώς ουδετερότητας και να ταχθούν στο δυτικό άρμα. Ενώ μέχρι και το 2021, το ποσοστό των υποστηρικτών της ένταξης περιοριζόταν σε 20%-25%, τώρα είναι εμφανώς πλειοψηφικό. Η ένταξη των δύο χωρών στο NATO συνεπάγεται την επέλευση ριζικών αλλαγών: τα σύνορά του με τη Ρωσία υπερδιπλασιάζονται, από 1.215 σε 2.355 χιλιόμετρα, διευρύνεται η αντιπυρηνική ασπίδα της Συμμαχίας, από την Πολωνία και την Ουκρανία στις δύο νέες χώρες και η Βαλτική μετατρέπεται σχεδόν σε νατοϊκή λίμνη, με δύο στενές ρωσικές

⁸ Elisme.gr. 2022. *Η Αμερικανική Προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ταυτότητας*.

⁹ Elisme.gr. 2022. *NATO and the EU it does take two to tango*.

¹⁰ Kathimerini.gr. 2022. *Τόμας Φρίντμαν: Ο Πούτιν εισέβαλε στην Ευρώπη, όχι μόνο στην Ουκρανία*.

¹¹ Βασιλίσ, Δ., 2022. *Γαλλία: Οι σύμμαχοι του NATO πρέπει να επιδείξουν ακλόνητη ενότητα*.

διόδους, στην Αγία Πετρούπολη και τον θύλακο του Καλίνινγκραντ, μεταξύ Πολωνίας και Λιθουανίας¹².

Στον αντίποδα, η συνειδητοποίηση των ευρωπαϊκών χωρών για την αναγκαία αυτονόμησή τους, κυρίως από τις στρατιωτικές παροχές του NATO, υπονομεύει την ισχύ του τελευταίου. Μάλιστα, ο Γάλλος Πρόεδρος, είχε προειδοποιήσει τις ευρωπαϊκές χώρες ότι δεν μπορούν πλέον να βασίζονται στην Αμερική για την υπεράσπιση των συμμάχων του NATO. «Αυτό που βιώνουμε αυτή τη στιγμή είναι ο εγκεφαλικός θάνατος του NATO», δήλωσε ο Μακρόν. Η Ευρώπη βρίσκεται «στο χείλος του γκρεμού», και πρέπει να αρχίσει να θεωρεί τον εαυτό της στρατηγικά ως γεωπολιτική δύναμη, διαφορετικά δεν θα έχουμε πλέον τον έλεγχο της μοίρας μας¹³.

NATO και Τουρκία

Ένα ζήτημα που απασχολεί τους Συμμάχους του NATO είναι η περίπτωση της Τουρκίας. Η Τουρκία μέχρι στιγμής φαίνεται να αναπτύσσεται και να εδραιώνεται κάτω από την ομπρέλα της Δύσης και του NATO, λειτουργώντας μάλιστα, στις τρέχουσες συνθήκες, σαν δικλείδα ασφαλείας, τόσο για το NATO, έχοντας με το μέρος του έναν συνέταιρο της Ρωσίας, όσο και για την Ρωσία, που εργαλειοποιεί την Τουρκία, προκειμένου να προκαλεί εντάσεις στο εσωτερικό της Συμμαχίας, διαταράσσοντας τη συνοχή της. Το NATO υπολογίζει την Τουρκία ως έναν ιδιαίτερα σημαντικό στρατηγικό εταίρο, αναγνωρίζοντας της υψηλή γεωστρατηγική της θέση, στο σταυροδρόμι μεταξύ Ευρώπης και Ασίας, που αγγίζει τόσο τη Μέση Ανατολή, όσο και τη Μαύρη Θάλασσα. Ακόμα, η Τουρκία φιλοξενεί μια σημαντική αεροπορική βάση των ΗΠΑ, όπου αποθηκεύονται αμερικανικά πυρηνικά όπλα και διαθέτει τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό εντός της Συμμαχίας. Για αυτόν τον λόγο, μία απομάκρυνση της Τουρκίας από το NATO θα προκαλούσε περισσότερα προβλήματα, αφού μάλιστα, θα μπορούσε να έρθει πιο κοντά στη Ρωσία, βρισκόμενη στο μαλακό υπογάστριο της τελευταίας. Όσον αφορά τις ελληνοτουρκικές διαφορές, στο Αιγαίο θα επικρατούσε τεράστιο χάος, αφού ο ανταγωνισμός θα γινόταν ευθύς και η αναμέτρηση μεταξύ των δύο χωρών θα πραγματοποιούνταν «πρόσωπο με πρόσωπο», με όρους πολέμου. Παρόλα αυτά, μέσα σε μια Συμμαχία, όπως είναι η νατοϊκή, που λειτουργεί με όρους συναίνεσης, ο Τούρκος ηγέτης αντιμετωπίζεται ως «μικροκακοποιός». Εν έτει 2022, ο Τούρκος ηγέτης θέτει εμπόδια, επικαλούμενος τη δράση των Κούρδων, απέναντι στους οποίους η Φινλανδία και η Σουηδία δείχνουν υπερβολική- σύμφωνα με τον Τούρκο Πρόεδρο- συμπάθεια. Αυτή η στάση του Ερντογάν, αντανάκλα ένα μακροχρόνιο πρόβλημα για το NATO. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία μπορεί να έδωσε στη Συμμαχία μια νέα αίσθηση καθήκοντος, αναζωογονώντας τη νατοϊκή αποστολή, αλλά το NATO εξακολουθεί να πρέπει να αντιμετωπίσει έναν αυταρχικό ηγέτη, πρόθυμο να χρησιμοποιήσει την επιρροή του και τα διαπραγματευτικά του εργαλεία (βέτο), με σκοπό την παρεμπόδιση της συναίνεσης. Η προαναφερθείσα κατάσταση λειτουργεί, παράλληλα, προς όφελος του Ρώσου Προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν, με τον οποίο ο Ερντογάν έχει αναπτύξει περισσότερο φιλικές σχέσεις τα τελευταία χρόνια, ενώ μια ενδεχόμενη

¹² Παπακωνσταντίνου, Π., 2022. *Ο πόλεμος του Πούτιν θρέφει το NATO*

¹³ The Economist. 2022. *Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead.*

απόρριψη της ένταξης της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο NATO θα αποτελούσε σημαντική νίκη για εκείνον¹⁴

Στρατηγικό Περιβάλλον και Απειλές

Ο ευρωατλαντικός χώρος δεν βρίσκεται σε καθεστώς ειρήνης και αναδυόμενες απειλές υπονομεύουν την σταθερότητά του. Η Ρωσική Ομοσπονδία έχει παραβιάσει τους κανόνες και αρχές που συνέβαλαν σε μια σταθερή και ασφαλή ευρωπαϊκή τάξη. Οι απειλές είναι παγκόσμιες και αλληλένδετες, οι αυταρχικοί παράγοντες αμφισβητούν τα συμφέροντα, τις αξίες και τον δημοκρατικό τρόπο ζωής, επενδύοντας σε εξελιγμένες συμβατικές, πυρηνικές και πυραυλικές ικανότητες, με ελάχιστη διαφάνεια. Οι στρατηγικοί ανταγωνιστές δοκιμάζουν την ανθεκτικότητά και επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν το άνοιγμα, τη διασύνδεση και ψηφιοποίηση των εθνών της Συμμαχίας. Παρεμβαίνουν στις δημοκρατικές διαδικασίες και υπονομεύουν την ασφάλεια των πολιτών, μέσω υβριδικών τακτικών. Προωθούν, επίσης, εκστρατείες παραπληροφόρησης, οικονομικό καταναγκασμό και εργαλειοποιούν τη μετανάστευση. Η Ρωσική Ομοσπονδία είναι η πιο σημαντική και άμεση απειλή για την ασφάλεια των Συμμάχων και για την ειρήνη και τη σταθερότητα στον ευρωατλαντικό χώρο. Επιδιώκει να καθιερώσει σφαίρες επιρροής και άμεσου έλεγχου, μέσω καταναγκασμού, επιθετικότητας και προσάρτησης. Η στρατιωτική ενδυνάμωση και εδραίωση της Μόσχας, στις περιοχές της Βαλτικής, Μαύρης Θάλασσας και Μεσογείου, παράλληλα με την στρατιωτική της ενσωμάτωση της Λευκορωσίας, αμφισβητούν την ασφάλεια και τα συμφέροντά του NATO. Επιπλέον, η τρομοκρατία, σε όλες τις εκφάνσεις της, καθίσταται η πιο άμεση ασύμμετρη απειλή στην ασφάλεια των πολιτών και στη διεθνή ειρήνη και ευημερία. Οι τρομοκρατικές οργανώσεις επιδιώκουν να επιτεθούν ή να εμπνεύσουν επιθέσεις εναντίον των Συμμάχων, έχοντας επεκτείνει τα δίκτυά τους και επενδύοντας σε νέες τεχνολογίες. Επιπλέον, η σύγκρουση, η ευθραυστότητα και η αστάθεια στην Αφρική και τη Μέση Ανατολή επηρεάζουν άμεσα την ασφάλεια των μελών της Συμμαχίας, καθώς η νότια πτέρυγά του NATO αντιμετωπίζει αλληλένδετες δημογραφικές, οικονομικές και πολιτικές προκλήσεις. Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (ΛΔΚ) εξέφρασε φιλοδοξίες και καταναγκαστικές πολιτικές, που αμφισβητεί τα συμφέροντα, την ασφάλεια και τις αξίες του NATO, κάνοντας χρήση πολλαπλών και ποικιλόμορφων πολιτικών, οικονομικών και στρατιωτικών εργαλείων, με σκοπό να σχηματίσει δεσμούς εξάρτησης και να ενισχύσει το παγκόσμιο αποτύπωμα της χώρας. Ακόμα, μεγάλη ανησυχία για το NATO αποτελεί η εμβάθυνση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ της Κίνας και της Ρωσίας και οι από κοινού προσπάθειές τους να υπονομεύσουν τη διεθνή τάξη, βασιζόμενες σε κανόνες αντιτιθέμενους στις αξίες και τα συμφέροντά του NATO. Μάλιστα, ο Γενς Στόλτενμπεργκ, εκ μέρους των ηγετών της Συμμαχίας, κάλεσε «την Κίνα να μην υποστηρίζει τις προσπάθειες πολέμου στη Ρωσία και να μην παράσχει κανενός είδους στήριξη. Αντίθετα, θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τα αμυντικά μέσα που διαθέτει εναντίον της Ρωσίας» για να υπάρξει διπλωματική λύση¹⁵. Τέλος, απειλή για την στρατηγική σταθερότητα της Συμμαχίας αποτελεί η διάβρωση της αρχιτεκτονικής ελέγχου, αφοπλισμού και μη διάδοσης των εξοπλισμών. Το Ιράν και η Βόρεια Κορέα εξακολουθούν να αναπτύσσουν τα πυρηνικά και πυραυλικά τους προγράμματα, ενώ η Συρία, η Βόρεια Κορέα και η Ρωσική

¹⁴ Kathimerini.gr. 2022. *New York Times: Ολοένα μεγαλύτερο πρόβλημα η Τουρκία για το NATO.*

¹⁵ ProtoThema. 2022. *Τι αποφάσισαν οι 30 χώρες του NATO για τον πόλεμο στην Ουκρανία – Το μήνυμα στη Ρωσία και η προειδοποίηση στην Κίνα.*

Ομοσπονδία, μαζί με μη κρατικούς φορείς, έχουν καταφύγει στη χρήση χημικών όπλων. Η Κίνα, ταυτοχρόνως, επεκτείνει ταχέως το πυρηνικό της οπλοστάσιο και αναπτύσσει όλο και πιο εξελιγμένα συστήματα παράδοσης, χωρίς αυξημένη διαφάνεια.

Σε απάντηση των σημερινών προκλήσεων, το NATO διαμορφώνει νέα στρατηγική. Η αποτρεπτική και αμυντική στάση του NATO στηρίζεται σε ένα κατάλληλο μείγμα από πυρηνικές, συμβατικές και πυραυλικές αμυντικές δυνατότητες, επιτρέποντάς του να χρησιμοποιήσει στρατιωτικά και μη εργαλεία για την αντιμετώπιση όλων των απειλών ασφαλείας, σε χρονοδιάγραμμα και τομέα της επιλογής του. Ακόμα, επιτακτική είναι η ανάγκη εξασφάλισης ουσιαστικής παρουσίας στην ξηρά, στη θάλασσα και στον αέρα, συμπεριλαμβανομένης και της ενισχυμένης αεροπορικής και πυραυλικής άμυνας. Επιπλέον, για την διατήρηση της λειτουργικότητας του στρατιωτικού πλεονεκτήματος, προτάσσεται από το NATO ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η καινοτομία και οι επενδύσεις σε αναδυόμενες και ανατρεπτικές τεχνολογίες. Η διεύρυνση του NATO αποτελεί μια ιστορική επιτυχία, που ενίσχυσε τη Συμμαχία, συνέβαλε στην ασφάλεια εκατομμυρίων ευρωπαίων πολιτών, στην ειρήνη και σταθερότητα στον ευρωπαϊκό χώρο και επιβεβαίωσε εκ νέου την πολιτική των «Ανοιχτών Θυρών¹⁶». Το NATO θα ενισχύσει τον πολιτικό διάλογο και τη συνεργασία με όσες δημοκρατικές χώρες στοχεύουν να ενταχθούν στη Συμμαχία, θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Γεωργία και Ουκρανία, για την προώθηση του κοινού συμφέροντος.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθεί να αποτελεί έναν μοναδικό και ουσιαστικό εταίρο για το NATO, με τους Συμμάχους να μοιράζονται τις ίδιες αξίες και να διαδραματίζουν συμπληρωματικούς ρόλους για την υποστήριξη της διεθνούς ειρήνης και ασφαλείας. Επομένως, επί τη βάση της παραπάνω μακροχρόνιας εταιρικής σχέσης, πραγματοποιείται η ενίσχυση των πολιτικών διαβουλεύσεων και της συνεργασίας σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως η στρατιωτική κινητικότητα, η ανθεκτικότητα, οι επιπτώσεις του κλίματος, η αλλαγή στην ασφάλεια, οι αναδυόμενες τεχνολογίες, η ανθρώπινη ασφάλεια, καθώς και αντιμετώπιση κυβερνο - υβριδικών απειλών. Στο πλαίσιο αυτό, οι πρωτοβουλίες για την αύξηση των αμυντικών δαπανών και την ανάπτυξη συνεκτικών και αμοιβαίων δυνατοτήτων ενίσχυσης, με την αποφυγή περιττών επικαλύψεων, αποτελούν κύριες παραμέτρους στην άρθρωση εταιρικής στρατηγικής¹⁷.

Για την ενίσχυση της αποτροπής και της άμυνας της Συμμαχίας διαμορφώνονται αναβαθμισμένα αμυντικά σχέδια, με περισσότερες δυνάμεις σε υψηλή ετοιμότητα, περισσότερα στρατεύματα και προ-τοποθετημένο εξοπλισμό και αποθέματα όπλων στα ανατολικά της Συμμαχίας. Στη συνέχεια, με στόχο την μεγαλύτερη επένδυση στην άμυνα, οι Σύμμαχοι δεσμεύονται να δαπανήσουν τουλάχιστον 2 τοις εκατό του ΑΕΠ για την άμυνα έως το 2024. Μάλιστα, η Αυστραλία, η Ιαπωνία, η Νέα Ζηλανδία και η Δημοκρατία της Κορέας συμμετείχαν για πρώτη φορά στη σύνοδο κορυφής του NATO, για να εμβαθύνουν τη συνεργασία και να αντιμετωπίσουν τις παγκόσμιες προκλήσεις. Αδιάκοπη παραμένει η υποστήριξη προς την Ουκρανία και άλλους εταίρους που κινδυνεύουν, συμπεριλαμβανομένης της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, της Γεωργίας και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, με ένα

¹⁶ Άρθρο 10 του Βορείου Ατλαντικού Συμφώνου

¹⁷ Nato.int. 2022. *NATO 2022 - Strategic concept*.

ενισχυμένο ολοκληρωμένο πακέτο βοήθειας για την Ουκρανία, με υποστήριξη σε τομείς, όπως οι ασφαλείς επικοινωνίες, τα συστήματα κατά των drone και τα καύσιμα, μακροπρόθεσμη βοήθεια για την Ουκρανία για τη μετάβαση από τον στρατιωτικό εξοπλισμό της σοβιετικής εποχής στον σύγχρονο εξοπλισμό του NATO.

Συμπεράσματα

Στο Συνέδριο του NATO στη Μαδρίτη, 29-30/06/2022, συμφωνήθηκαν όροι για την ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο NATO, με την συναίνεση της Τουρκίας. Βέβαια, η τελευταία εξακολουθεί να παράγει αιτίες αναστάτωσης και ενδοιασμών ανάμεσα στις χώρες μέλη του NATO, παραμένοντας επίμονη στην πάταξη όλων των τρομοκρατικών ομάδων, όπως η ίδια τους ορίζει, από τις δύο χώρες, κάνοντας και σαφή αναφορά στην παρουσία κουρδικών τρομοκρατικών ομάδων στην Σουηδία. Το NATO είναι αποφασισμένο να διαφυλάξει την ελευθερία και την ασφάλεια των Συμμάχων, με την εφαρμογή συλλογικής άμυνας, έναντι όλων των απειλών. Ο διατλαντικός δεσμός υπαγορεύει κοινές αξίες: ατομική ελευθερία, ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία και οι κανόνες δικαίου. Το NATO είναι μοναδικό και απαραίτητο διατλαντικό φόρουμ προς διαβούλευση, συντονισμό και ανάληψη πρωτοβουλιών για όλα τα θέματα που σχετίζονται με την ατομική και συλλογική ασφάλεια. Καθορίζοντας τα τρία βασικά καθήκοντα της Συμμαχίας στη Νέα Στρατηγική Πυξίδα του NATO: αποτροπή και άμυνα, πρόληψη και διαχείριση κρίσεων και συνεταιριστική ασφάλεια, ο θεμελιώδης σκοπός της πυρηνικής ικανότητας του NATO είναι η διατήρηση της ειρήνης, η πρόληψη και αποτροπή της επιθετικότητας.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

NATO. 2022. *Crisis management*. [online] Available at:

<https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49192.htm> [Accessed 26 June 2022].

NATO. 2022. *NATO's capabilities*. [online] Available at:

<https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49137.htm> [Accessed 26 June 2022].

NATO. 2022. *Operations and missions: past and present*. [online] Available at:

<https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52060.htm> [Accessed 26 June 2022].

NATO. 2022. *Relations with Ukraine*. [online] Available at:

<https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_37750.htm> [Accessed 26 June 2022].

Nato.int. 2022. *NATO 2022 - Strategic concept*. [online] Available at: <<https://www.nato.int/strategic-concept/index.html>> [Accessed 24 June 2022].

The Economist. 2022. *Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead*. [online] Available at:

<<https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>> [Accessed 29 June 2022].

Ελληνόγλωσση

- Elisme.gr. 2022. *NATO and the EU it does take two to tango*. [online] Available at: <<https://www.elisme.gr/gr/articlesinenglish/38-nato-and-the-eu-it-does-take-two-to-tango>> [Accessed 25 July 2022].
- Elisme.gr. 2022. *Η Αμερικανική Προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ταυτότητας*. [online] Available at: <<https://www.elisme.gr/images/pdf/files/cziogas20160213.pdf>> [Accessed 25 June 2022].
- Kathimerini.gr. 2022. *New York Times: Ολοένα μεγαλύτερο πρόβλημα η Τουρκία για το NATO | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*. [online] Available at: <<https://www.kathimerini.gr/world/561884887/new-york-times-oloena-megalytero-provlima-i-toyrkia-gia-to-nato/>> [Accessed 26 June 2022].
- Kathimerini.gr. 2022. *Τόμας Φρίντμαν: Ο Πούτιν εισέβαλε στην Ευρώπη, όχι μόνο στην Ουκρανία | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*. [online] Available at: <<https://www.kathimerini.gr/world/561888496/tomas-frintman-o-poytin-eisevale-stin-eyropi-ochi-mono-stin-oykrania/>> [Accessed 26 June 2022].
- ProtoThema. 2022. *Τι αποφάσισαν οι 30 χώρες του NATO για τον πόλεμο στην Ουκρανία - Το μήνυμα στη Ρωσία και η προειδοποίηση στην Κίνα*. [online] Available at: <<https://www.protothema.gr/world/article/1225738/ti-apofasisan-oi-30-hores-tou-nato-gia-ton-polemo-stin-oukrania-to-minuma-sti-rosia-kai-i-proeidopoiisi-stin-kina/>> [Accessed 27 June 2022].
- Thessaliatv.gr. 2022. *Τι σημαίνει η ένταξη Σουηδίας-Φιλανδίας στο NATO | Ιωάννης Μπαλτζώης 16 5 22 | Βίντεο από Το Μαγκαζίνο της Θεσσαλίας | Θεσσαλία Τηλεόραση*. [online] Available at: <<https://www.thessaliatv.gr/videos/26667/ti-simainei-i-entaksi-souidias-tilandias-sto-natioioannis-mpaltzois-16-5-22/?fbclid=IwAR1Oh11rldUkStWHCCUVzTgIELnA8bbeU1iqXracU3GmsrGmJX4mwXvf-YA>> [Accessed 29 June 2022].
- Βασίλης Δ., 2022. *Γαλλία: Οι σύμμαχοι του NATO πρέπει να επιδείξουν ακλόνητη ενότητα*. [online] Sofokleousin.gr. Available at: <<https://www.sofokleousin.gr/gallia-oi-symmaxoi-tou-nato-prepei-na-epideiksoun-akloniti-enotita/>> [Accessed 23 June 2022].
- Παπακωνσταντίνου, Π., 2022. *Ο πόλεμος του Πούτιν θρέφει το NATO | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*. [online] Kathimerini.gr. Available at: <<https://www.kathimerini.gr/world/561871063/o-polemos-toy-poytin-threfei-to-nato/>> [Accessed 20 June 2022].
- TA NEA. 2022. *Ετοιμο το NATO να υποστηρίξει την Ουκρανία για χρόνια στον πόλεμο με τη Ρωσία - ΤΑ ΝΕΑ*. [online] Available at: <<https://www.tanea.gr/2022/04/28/world/etoimo-to-nato-na-ypostiriksei-tin-oukrania-gia-xronia-ston-polemo-me-ti-rosia/>> [Accessed 27 June 2022].